

**Teisiamojo posėdžio
P R O T O K O L A S**

Vilnius, 2014 m. lapkričio 5 d.

Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininko Audriaus Cinino, teisėjų Jurgitos Mačionytės, Stasio Lemežio, sekretoriaujant Renatai Novickienei, dalyvaujant prokurorui Alvydui Valiukevičiui, gynėjams advokatams Jūratei Kleinauskienei, Mindaugui Vaivadaui, civilinių ieškovų Valstybės sienos apsaugos tarnybos atstovei Linai Matulienei, Aplinkos ministerijos atstovei Eglei Leonavičiūtei,

teisiamajame posėdyje nagrinėjo baudžiamąją bylą, kurioje Boleslav Makutynovič ir Vladimir Razvodov kaltinami pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 103 str. 1 d. (10 nusikalstamos veikos epizodų), 24 str. 4 d. ir 100 str. (4 nusikalstamos veikos epizodai) ir 24 str. 4 d. 100 str., 103 str. 1 d.

Daromas garso įrašas.

9.00 val. kolegijos pirmininkas pradeda teisiamąjį posėdį ir paskelbia, kad bus nagrinėjama baudžiamoji byla, kurioje Boleslav Makutynovič ir Vladimir Razvodov kaltinami pagal LR baudžiamojo kodekso 103 str. 1 d. (10 nusikalstamos veikos epizodų), 24 str. 4 d. ir 100 str. (4 nusikalstamos veikos epizodai) ir 24 str. 4 d. 100 str., 103 str. 1 d.

Posėdžio sekretorė praneša, kad į teismo posėdį atvyko: prokuroras Alvydas Valiukevičius, gynėjai advokatai Jūratė Kleinauskienė, Mindaugas Vaivada, civilinių ieškovų Valstybės sienos apsaugos tarnybos atstovė Lina Matulienė, Aplinkos ministerijos atstovė Eglė Leonavičiūtė, liudytojas Oleg Šelkovskij. Į teismo posėdį neatvyko: kaltinamieji Boleslav Makutynovič, Vladimir Razvodov, liudytojai, kuriems buvo siūsti teismo šaukimai, tačiau grįžo neįteikti – Kalačius, Butkevičius, Voinič, Lakštauskas, Voroneckij, Zenkevičius, Matonis, Ožekauskas, Andrejev, liudytojai, kuriems teismo šaukimai buvo įteikti – Senkevič, Zapolskij.

Liudytojas pašalinamas iš teismo posėdžių salės.

Skelbiama teismo sudėtis: kolegijos pirmininko, teisėjų bei posėdžio sekretorės pavardės.

Išaiškinama teisė pareikšti nušalinimus.

Nušalinimų nepareikšta.

Kolegijos pirmininkas pagarsina kaltinamąjį aktą dalyje, praneša, kad Makutynovič ir Razvodov yra kaltinami pagal BK 103 str. 1 d. ir 100 str. tuo, kad 1991 m. sausio mėn. iki 1991 rugpjūčio mėn. SSRS agresijos prieš Lietuvos Respublikos metu subūrė organizuotą, ginkluotą grupę, kuri, paklusdama SSRS valstybinės valdžios ir partinių institucijų nurodymams, organizavo ir vykdė nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus. Per aukščiau nurodytą laikotarpį 11 kartų organizavo ir įvykdė bauginimo ir teroro priemones prieš Lietuvos Respublikos pasienio, muitinės, Krašto apsaugos departamento, Aplinkos apsaugos departamento pareigūnus, Lietuvos Respublikos valstybinio telefono ir telegrafo centro darbuotojus, t. y. padarė nusikaltimus, numatytus BK 103 str. 1 d. Taip pat 4 kartus organizavo ir įvykdė Lietuvos Respublikos piliečių neteisėtą sulaikymą, areštą ir kitokį laisvės atėmimą dėl politinių priežasčių, trukusį nuo 4 iki 6 val. Makutynovič ir Razvodov kaltinami nusikaltimais, kurie padaryti anksčiau nei priimti BK 100 str. ir 103 str., pagal kuriuos dabar jie yra kaltinami. Todėl teisme neišvengiamai iškils principo „*nėra įstatymo, nėra nusikaltimo*“ taikymo klausimas. Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje praktikoje laikoma, kad baudžiamoji atsakomybė nesant įstatymo, kai veika padaryta, galima tik tuo atveju, kai nusikaltimo padarymo metu galiojo tarptautinės teisės normos, draudžiančios vienokią ar kitokią veiką. Taigi, šioje byloje gynyba neišvengiamai iškels klausimą dėl „*nėra įstatymo, nėra nusikaltimo*“ taikymo, o teismui, priimant sprendimą ir laikantis LR BPK

255 str. reikalavimų, neišvengiamai kils klausimas, koks kaltinime nurodytų sąvokų „agresija“, „bauginimas ir teroras“, „sulaikymas“, „areštas ir kitoks laisvės atėmimas dėl politinių priežasčių“, turinys. Šių sąvokų turinį galima atskleisti tik analizuojant tarptautinių normų taikymo praktiką. Tai yra pažymėta ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimuose, o teismas, nagrinėjantis šią bylą, to padaryti negali, nes kaltinamajame akte nenurodyta, kokios tarptautinės normos yra pažeistos. Teismas šiuo klausimu negali spėlioti, nes spėjimais ir prielaidomis teismo sprendimas negali būti grindžiamas, teismas negali išėiti už kaltinimo ribų ir už kaltintoją formuluoti konkretų kaltinimo turinį. Taip pat teismas pažymi, kad BK 103 str. 1 d. kaltinime suformuluotas taip, kad jis panašus į 1949 m. Ženevos Konvencijos 33 str. numatyto nusikaltimo turinį. Tačiau Ženevos Konvencija, jeigu ji turima omenyje kaltinime, įsigalioja šioje Konvencijoje išsamiai išvardintais 4 atvejais, t. y. karo, ginkluoto konflikto, okupacijos ir vidinio konflikto atveju. Priklausomai nuo to, koks šios Konvencijos įsigaliojimo pagrindas, skiriasi ir Konvencijos saugomų asmenų teisių turinys. Nei vienas iš šios Konvencijos taikymo pagrindų kaltinime nenurodytas. Sąvokos „agresija“, kuri naudojama kaltinime, Ženevos Konvencijoje nėra, todėl jos turinys ir teisinė prasmė neiški ir negali būti išaiškinta tarptautinės teisės normos taikymo praktikos analizės būdu. Be to, jei kaltinime remiamasi BK 103 str. ir išties remiamasi Ženevos Konvencija, kaltinime turėtų būti nurodoma kokių Konvencijos 4 str. nustatytu pagrindu asmenys-nukentėjusieji buvo saugomi Konvencijos nuostatų. Dėl BK 100 str. pažymėtina, kad jame net nesuformuluota BK 100 str. dispozicija, nes atsakomybė pagal BK 100 str. atsiranda ne už neteisėtą sulaikymą, areštą ar kitokį atėmimą dėl politinių priežasčių, o tuomet, kai šie veiksmai nepripažįstami ir apie juos nepranešama, apie žmonių likimą arba buvimo vietą. Tačiau ši pastaroji aplinkybė kaltinamiesiems nėra inkriminuojama. Be to, kaip ir BK 103 str. atveju, nenurodyta, kokių tarptautinės teisės normų tai pažeidimas. Teismas gali tik daryti prielaidas, kad gal būt turimas omenyje Romos Statutas, tačiau, kaip jau buvo minėta, teismas negali remti savo išvadų prielaidomis ir spėjimais. Atsižvelgiant į tokius motyvus teismas siūlo proceso dalyviams apsvarstyti klausimą dėl kaltinimo patikslinimo.

Kolegijos pirmininkas klausia proceso dalyvių nuomonės dėl kaltinimo patikslinimo.

Prokuroras A. Valiukevičius:

- Manau, kad kaltinimai ir visi nusikalstamos veikos požymiai yra apibrėžti, kaltinimai yra aiškūs, suprantami, tarptautinės teisės aktai Lietuvos teisėje nėra taikomi tiesiogiai, t. y. pagal jų reikalavimus draudžiamos veikos kriminalizuojamos įtvirtinant Lietuvos baudžiamajame įstatyme atitinkamas nusikalstamų veikų sudėtis. Pagal suformuluotą Lietuvos teismų praktiką šios kategorijos teisės normos nėra laikomos blanketinėmis, paprastai taikomos be nuorodos į konkrečius tarptautinės teisės aktus, ką yra išaiškinęs Lietuvos Aukščiausiasis teismas baudžiamajoje byloje Nr. 2K-22-9/2002. Kaltinimai konkretūs ir suprantami, visi pagrindiniai nusikalstamos veikos požymiai yra apibrėžti ir manau, kad procesas turėtų būti tęsiamas toliau ir byla neturėtų būti vilkinama.

Į kolegijos pirmininko klausimą:

- Kaip ir minėjau, tai nėra blanketinės teisės normos, yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimas, yra priimta 2002-03-19 nutartis. Šiuo atveju tarptautinės teisės normos yra reikšmingos tiek, ar tos veikos buvo tuo metu uždraustos. Pagal tarptautinės teisės normas tos veikos buvo draudžiamos, todėl manau, kad nėra jokių trukdžių nagrinėti bylą toliau. Būtent jokių pažeidimų nenustatė ir prieš tai nagrinėjusi bylą teismo sudėtis.

Civilinio ieškovo Aplinkos ministerijos atstovė E. Leonavičiūtė:

- Teismo nuožiūra.

Civilinio ieškovo Valstybės sienos apsaugos tarnybos atstovė L. Matulienė:

- Teismo nuožiūra.

Gynėjas adv. M. Vaivada:

- Teismo paminėtos abejonės ir šitie klausimai gynybai iškiltų. Visos paminėtos aplinkybės iškils sprendžiant kaltumo ar nekaltumo klausimą. Jeigu prokuroras nenori keisti kaltinimo, tada prašau spręsti teismo nuožiūra.

Gynėja adv. J. Kleinauskienė:
- Teismo nuožiūra.

Kolegija, pasitarusi vietoje, n u t a r ė: šiuo klausimu teismo nutartis bus skelbiama 2014-11-25 13.00 val.

Kolegijos pirmininkas praneša, kad anksčiau numatyti teismo posėdžiai 2014-11-06, 2014-11-19 ir 2014-11-20 nevyks. Dėl tolimesnių teismo posėdžių datų proceso dalyviams bus pranešta po nutarties paskelbimo.

Posėdis baigtas 9.20 val.

Kolegijos pirmininkas

Audrius Cinas

Posėdžio sekretorė

Renata Novickienė